ಪ್ರತಿಬಿಂಬ

PRATIBIMBA –Multidisciplinary Kannada Research Journal of IIMRD
ISSN: 2582-2284
Vol-8 Issue-1, July-August 2026, Pp. 150-154
©*IIMRD*, Mysuru

IIMRD JOURNALS

www.iimrd.com

ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಜ್ಞಾನದೀಪ – ಶರಣರ ಸಂಸ್ಕಾರ ನಂದಾದೀಪ

ಡಾ. ಮಲ್ಲೇಶಪ್ಪ ಟಿ. ಎಸ್

ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಇತಿಹಾಸ ವಿಭಾಗ, ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ಧರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ತುಮಕೂರು

ಸಾರಾಂಶ: (Abstract)

ಈ ಲೇಖನವು ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣವು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬೆಳಗಿಸಿದ ಜ್ಞಾನದೀಪವಾಗಿದ್ದು, ಶರಣರ ಸಂಸ್ಕಾರವು ಜೀವನಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳಗಿಸಿದ ನಂದಾದೀಪವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತದೆ. ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೂಲಕ ವೈಚಾರಿಕತೆ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮನೋಭಾವ, ತರ್ಕಬದ್ಧ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಬೆಳೆದರೆ, ಶರಣರ ವಚನಗಳು ಮಾನವೀಯತೆ, ಸಮಾನತೆ, ಕಾಯಕ, ದಾಸೋಹ ಮತ್ತು ನೈತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತವೆ. ಬಸವಣ್ಣ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಸೇರಿದಂತೆ ಶರಣರ ಚಿಂತನೆಗಳು ಜಾತಿ–ಭೇದ, ಅಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಿದವು. ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಶರಣರ ಮೌಲ್ಯಾಧಾರಿತ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ಸಮನ್ವಯವು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಸಮಗ್ರ ನೆಲೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ಸಮನ್ವಯವೇ ಸಮಾನತೆ, ಮಾನವೀಯತೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಗತಿಪರ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ.

ಮುಖ್ಯಪದಗಳು (Keywords): *ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ, ಶರಣರ ಸಂಸ್ಕಾರ, ಜ್ಞಾನದೀಪ, ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳು*

ಪೀಠಿಕೆ

ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ಮೌಲ್ಯಭರಿತ ನಾಣ್ಯದ ಎರಡು ಮುಖಗಳಿದ್ದಂತೆ. ಶಿಕ್ಷಣವು ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಜ್ಞಾನ, ವೈಚಾರಿಕತೆ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮನೋಭಾವ ಮತ್ತು ಪ್ರಗತಿಪರ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ನೀಡಿದರೆ, ಸಂಸ್ಕಾರವು ಆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿವೇಕ, ನೈತಿಕತೆ ಮತ್ತು ಮಾನವೀಯತೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತದೆ. ಈ ಎರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವು ಅಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ಪರಸ್ಪರ ದೂರವಾದಾಗ ಅವು ತಮ್ಮ ನಿಜವಾದ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣವು ಜ್ಞಾನದೀಪವಾದರೆ, ಸಂಸ್ಕಾರವು ಆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸುವ ನಂದಾದೀಪವಾಗಿದೆ.

ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣವು ಜ್ಞಾನ, ವಿಜ್ಞಾನ, ತರ್ಕಬದ್ಧ ಚಿಂತನೆ, ವೈಚಾರಿಕತೆ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕತೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಮಹತ್ವದ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದೆ. ಅಕ್ಷರಜ್ಞಾನದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ವಿಸ್ತಾರಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ;

***Please cite this article as**:* ಮಲ್ಲೇಶಪ್ಪ, ಟಿ.ಎಸ್. (2026). ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಜ್ಞಾನದೀಪ – ಶರಣರ ಸಂಸ್ಕಾರ ನಂದಾದೀಪ. *ಪ್ರತಿಬಿಂಬ: ಮಲ್ಟಿಡಿಸಿಪ್ಲಿನರಿ ಕನ್ನಡ ರೀಸರ್ಚ್ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಐಐಎಂಆರ್‌ಡಿ, 8(1). ಪು.ಸಂ.* 150–154

ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಮನೋಭಾವ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ; ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮನಸ್ಥಿತಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದಿರುವುದಷ್ಟೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಸುಸಂಸ್ಕೃತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಗಳಿಸಿದ ವಿದ್ಯೆಯೊಂದಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಸಂಸ್ಕಾರ, ಸೌಜನ್ಯ, ನೈತಿಕತೆ ಮತ್ತು ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಮಾತ್ರ ಅವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಪರಿಪೂರ್ಣಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಸವಾದಿ ಶರಣರ ಚಿಂತನೆಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿವೆ.

ಶರಣರ ಸಂಸ್ಕಾರವು ಕೇವಲ ಬಾಹ್ಯ ನಡವಳಿಕೆಯಲ್ಲ; ಅದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಂತರಂಗದ ಶುದ್ಧೀಕರಣ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ. ಬಸವಣ್ಣ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ದಾಸಿಮಯ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಶರಣರು ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಮೂಲಕ ಕಾಯಕ, ದಾಸೋಹ, ಸತ್ಯ, ಸಮಾನತೆ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ, ಕರುಣೆ, ದಯೆ ಮತ್ತು ಮಾನವೀಯತೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಸಾರಿದರು. ಜಾತಿ, ವರ್ಣ, ಲಿಂಗ, ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಮುಂತಾದ ಭೇದಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಗೌರವಿಸುವುದೇ ನಿಜವಾದ ಸಂಸ್ಕಾರ ಎಂಬ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಶರಣರು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳು ಮತ್ತು ಜೀವನದ ಮೂಲಕ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು.

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ನಡೆ–ನುಡಿ, ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಮಾತ್ರ ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸದ್ಗುಣಸಂಪನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಸವಾದಿ ಶರಣರ ಪ್ರಕಾರ, ಸಂಸ್ಕಾರವು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಸಮಾಜದ ಸರ್ವತೋಮುಖ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಮೃದ್ಧಿಗೆ ದಾರಿಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಶರಣ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಉನ್ನತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಸಮಾಜದ ಒಳಿತನ್ನೂ ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಶರಣರ ಸಂಸ್ಕಾರವು ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಮಾಜದವರೆಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸುವ ಮೌಲ್ಯಾಧಾರಿತ ಜೀವನದರ್ಶನವಾಗಿದೆ.

ಶರಣರು ಉನ್ನತ ಪದವಿ ಪಡೆದ ಅಕ್ಷರಸ್ಥರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದರಿಂದ ಅವರ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಅಂದಾಜಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಅನುಭವ, ಆತ್ಮಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ವಾಸ್ತವಗಳ ಮೂಲಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸಿದರು. ಅವರ ಜೀವನವು ನುಡಿ ಮತ್ತು ನಡೆಯ ನಡುವಿನ ಅಂತರವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿದ ಆದರ್ಶವಾಗಿದೆ. ಅವರು ಅನ್ಯಾಯ, ಅನೀತಿ, ಅಸತ್ಯ ಮತ್ತು ದುಷ್ಟಮಾರ್ಗಗಳಿಂದ ದೂರವಿದ್ದು, ತಾವು ನಂಬಿದ ತತ್ವ–ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧರಾಗಿದ್ದರು. "ನುಡಿದರೆ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರದಂತಿರಬೇಕು" ಎಂಬ ಶರಣರ ಆಶಯವು ಮಾತು ಮತ್ತು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಸಾರುತ್ತದೆ. ಕೊಟ್ಟ ಮಾತನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಸತ್ಯದ ಪರ ನಿಲ್ಲುವುದು ಮತ್ತು ನೈತಿಕ ಬದುಕನ್ನು ನಡೆಸುವುದು ಶರಣ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣಗಳಾಗಿವೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವುದು ಉದ್ದೇಶವಲ್ಲ. ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವು ಮಾನವನ ಬೌದ್ಧಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅಕ್ಷರಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದ ಸಮಾಜವು ವೈಚಾರಿಕ ಚಿಂತನೆಯ ಕೊರತೆಯಿಂದ ಮೂಢನಂಬಿಕೆ, ಕಂದಾಚಾರ ಮತ್ತು ಅಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ.

ಅದೇ ರೀತಿ, ಶಿಕ್ಷಣದ ಅವಕಾಶಗಳು ದೊರೆತರೂ ನೈತಿಕತೆ ಮತ್ತು ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಕೊರತೆಯಿದ್ದರೆ ವಿದ್ಯಾವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ದುರುಪಯೋಗಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಪಾಯವೂ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣವು ಅಂತಿಮ ಪರಿಹಾರವಲ್ಲ; ಶಿಕ್ಷಣದ ಜೊತೆಗೆ ಸಂಸ್ಕಾರವೂ ಅಗತ್ಯ. ಜ್ಞಾನವು ದಿಕ್ಕನ್ನು ತೋರಿಸಿದರೆ, ಸಂಸ್ಕಾರವು ಆ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸಾಗಬೇಕಾದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಪಾಂಡಿತ್ಯ, ಶಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನವಿದ್ದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸದ್ಗುಣಸಂಪನ್ನನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಹಂಕಾರ, ಸ್ವಾರ್ಥ, ಕೋಪ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರದ ದುರುಪಯೋಗವು ಜ್ಞಾನವನ್ನೇ ವಿನಾಶದ ಸಾಧನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬಹುದು. ರಾವಣನಂತಹ ಪಾಂಡಿತ್ಯಶಾಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಉದಾಹರಣೆಯು ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ನೈತಿಕತೆಯ ನಿಯಂತ್ರಣ ಅಗತ್ಯವೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಕಥೆಯನ್ನೂ ಜ್ಞಾನ, ತಪಸ್ಸು ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಆತ್ಮನಿಗ್ರಹ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ನೋಡಬಹುದು. ಹೀಗಾಗಿ ಕೇವಲ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಅಥವಾ ಪದವಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಅವನು ಗಳಿಸಿದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಮಾಜದ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಗೆ ಬಳಸುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದೇ ಮುಖ್ಯ.

ಇಂದಿನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೂ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದ ಕೆಲವು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ, ವಂಚನೆ, ಶೋಷಣೆ, ಹಿಂಸೆ, ಕಾನೂನುಬಾಹಿರ ಚಟುವಟಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಜವಿರೋಧಿ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವುದು ವಿಷಾದಕರ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ವಿದ್ಯೆಯ ಮೌಲ್ಯವೇ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಹವಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಬದಲಾಗಿ ವಿದ್ಯೆಯೊಂದಿಗೆ ಮೌಲ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ನೈತಿಕ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಅಗತ್ಯ ಇನ್ನಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸಿದರೆ ಅದು ವ್ಯಕ್ತಿಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೂ ಹಾನಿಕಾರಕವಾಗಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮಾನವೀಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನೂ ಕಲಿಸಬೇಕು.

ಶರಣರ ಸಂಸ್ಕಾರವಿಲ್ಲದ ಶಿಕ್ಷಣವು ಅಪೂರ್ಣ ಶಿಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನ ಅಗತ್ಯವಾದಷ್ಟೇ, ಆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ನೈತಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೂ ಅಗತ್ಯ. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಶರಣರ ಸಂಸ್ಕಾರವು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಒಂದು ನೈತಿಕ ಲಗಾಮಿನಂತೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ವೇಗವಾಗಿ ಸಾಗುವ ಕುದುರೆಗೆ ಲಗಾಮು ಅಗತ್ಯವಿರುವಂತೆ, ವೇಗವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮಾನವೀಯ ಹಿತದ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಡೆಸಲು ನೈತಿಕತೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕಾರ ಅಗತ್ಯ. ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ಪಡೆದ ಜ್ಞಾನವು ಸರ್ವರ ಹಿತಸಾಧನೆಗೆ ಸದುಪಯೋಗವಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ನಿಜವಾದ ಮೌಲ್ಯ ಬರುತ್ತದೆ. ಕಲಿತ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಶರಣರ ಸಂಸ್ಕಾರ ನಮಗೆ ಕಲಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಂಸ್ಕಾರದ ಮೊದಲ ಪಾಠಶಾಲೆ ಕುಟುಂಬ. “ಮನೆಯೇ ಮೊದಲ ಪಾಠಶಾಲೆ, ತಾಯಿಯೇ ಮೊದಲ ಗುರು” ಎಂಬ ಮಾತಿನಂತೆ, ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಸಂಸ್ಕಾರ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ಬೆಳೆಸಬೇಕು. ತಂದೆ–ತಾಯಿ,

ಕುಟುಂಬ ಮತ್ತು ಪರಿಸರವು ಮಕ್ಕಳ ನಡೆ–ನುಡಿ, ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಶಾಲೆ ಮತ್ತು ಕಾಲೇಜುಗಳು ಈ ಸಂಸ್ಕಾರ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಬಲಪಡಿಸಬೇಕು. ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕೇವಲ ಉದ್ಯೋಗ ಪಡೆಯಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀಡುವ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗದೆ, ಉತ್ತಮ ನಾಗರಿಕರನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಮೌಲ್ಯಾಧಾರಿತ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಬೇಕು.

ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಂಕಗಳನ್ನು ಗಳಿಸುವವರನ್ನಾಗಿ ರೂಪಿಸುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಸಾಕಾರಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನಾಗಿ ರೂಪಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನೂ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಸತ್ಯ, ಅಹಿಂಸೆ, ಪ್ರೀತಿ, ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಸಹನೆ, ತಾಳ್ಮೆ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ, ಪರೋಪಕಾರ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿ, ಕರ್ತವ್ಯನಿಷ್ಠೆ, ಕರುಣೆ ಮತ್ತು ಸಕಲ ಜೀವಿಗಳ ಮೇಲಿನ ದಯೆ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಬೇಕು. ಗುರು–ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಗೌರವ ನೀಡುವುದು, ತಂದೆ–ತಾಯಿಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದು, ಸಂಕಷ್ಟದಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ನೆರವಾಗುವುದು, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಬಗ್ಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಮುಂತಾದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ದಾಸಿಮಯ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಶರಣರ ಜೊತೆಗೆ ಬುದ್ಧ, ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್, ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದ, ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧೀಜಿ, ಡಾ. ಸರ್ವಪಳ್ಳಿ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಮತ್ತು ಡಾ. ಎ.ಪಿ.ಜೆ. ಅಬ್ದುಲ್ ಕಲಾಂ ಮೊದಲಾದ ಮಹನೀಯರ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುವುದು ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ಇವರ ಜೀವನ ಮತ್ತು ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ, ನೈತಿಕತೆ, ಮಾನವೀಯತೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರೇಮದ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಅಡಕವಾಗಿವೆ. ಇಂತಹ ಆದರ್ಶ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತುವ ಮೂಲಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಜೀವನಮುಖಿಯಾಗಿಸಬಹುದು.

ಇಂದಿನ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಹಾಗೂ ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಜ್ಞಾನ–ವಿಜ್ಞಾನ, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ, ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿ ಮತ್ತು ನಾಗರಿಕತೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅಪಾರ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ಕೇವಲ ಭೌತಿಕ ಪ್ರಗತಿಯ ಹಿಂದೆ ಯಾಂತ್ರಿಕನಾಗಿ ಓಡದೆ, ತನ್ನ ಮಾನವೀಯತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಅಗತ್ಯ. ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವು ಮನುಷ್ಯನ ಜೀವನವನ್ನು ಸುಲಭಗೊಳಿಸಬಹುದು; ಆದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಯಾವ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು ಮಾನವನ ನೈತಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಜ್ಞಾನ–ವಿಜ್ಞಾನದ ಜೊತೆಗೆ ಮಾನವೀಯತೆ, ನೈತಿಕತೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಬೆಳೆಸುವುದು ಇಂದಿನ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಮುಖ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕು.

ಶರಣರ ಸಂದೇಶಗಳು ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಜಾತಿ, ಮತ, ಲಿಂಗ, ವರ್ಗ ಅಥವಾ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಅವು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತವೆ. ಜಾತಿ, ಮತ, ಲಿಂಗ, ವರ್ಗ, ವರ್ಣ ಮತ್ತು ಪ್ರದೇಶದ ಭೇದಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಸತ್ಯ, ಸಮಾನತೆ, ಕಾಯಕ,

ದಾಸೋಹ, ಕರುಣೆ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಮತ್ತು ಮಾನವೀಯತೆಯನ್ನು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಶರಣರ ಚಿಂತನೆಯ ಸಾರವಾಗಿದೆ. ರಾಗ–ದ್ವೇಷಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಈ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬದುಕು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಜ್ಞಾನದೀಪವಾದರೆ, ಶರಣರ ಸಂಸ್ಕಾರ ನಂದಾದೀಪವಾಗಿದೆ. ಜ್ಞಾನದೀಪವು ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತನ್ನು ಬೆಳಗಿಸಿದರೆ, ನಂದಾದೀಪವು ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಬೆಳಗಿಸುತ್ತದೆ. ಶಿಕ್ಷಣವು ಮನುಷ್ಯನ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನು ವಿಕಸನಗೊಳಿಸಿದರೆ, ಸಂಸ್ಕಾರವು ಅವನ ಹೃದಯವನ್ನು ಮಾನವೀಯಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ಸಮನ್ವಯದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಾಧಾರಿತ ರಾಷ್ಟ್ರ ನಿರ್ಮಾಣ ಸಾಧ್ಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂದಿನ ಯುವಜನತೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ಜೊತೆಗೆ ಶರಣರ ಮಾನವೀಯ ಮತ್ತು ನೈತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವುದು ಕಾಲದ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಬೆಳಕು, ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ ಬದುಕಿಗೆ ಅರ್ಥ—ಈ ಎರಡರ ಸಮನ್ವಯವೇ ಸಾರ್ಥಕ ಮಾನವ ಜೀವನದ ನಿಜವಾದ ನಂದಾದೀಪ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಅಂಬೇಡ್ಕರ್, ಬಿ. ಆರ್. (2014). *ಜಾತಿ ವಿನಾಶ.* ನವಯಾನ ಪ್ರಕಾಶನ.
- ಗಾಂಧೀಜಿ, ಎಂ. ಕೆ. (2009). ಶಿಕ್ಷಣದ ಕುರಿತು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಚಿಂತನೆಗಳು. ನವಜೀವನ ಪ್ರಕಾಶನ.
- ಹಂಪನಾ, (2005). *ಶರಣ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ.* ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.
- ಹಿರೇಮಠ, ಆರ್. (2008). *ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ: ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ.* ಸಪ್ನ ಬುಕ್ ಹೌಸ್.
- ಮಹಾದೇವಯ್ಯ, ಎಂ. (2010). *ಬಸವಣ್ಣ ಮತ್ತು ಶರಣ ಚಳವಳಿ.* ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.
- ಮುಗಳಿ, ರಂ. ಶ್ರೀ. (2006). *ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ.* ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು.
- ರಾಜಶೇಖರ, ಎಚ್. (2015). *ಶರಣರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತನೆ.* ಪ್ರಿಸಂ ಬುಕ್ಸ್.
- ಸರ್ವಪಳ್ಳಿ ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್. (2004). *ಭಾರತೀಯ ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ.* ರಾಜ್‌ಪಾಲ್ ಅಂಡ್ ಸನ್ಸ್.
- ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದ. (2013). ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಮಾನವ ನಿರ್ಮಾಣ. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಮಠ.